

УДК 004.7

Валерій Васильович СОКУРЕНКО,

*доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
начальник Головного управління Національної поліції в Харківській
області*

ДОСВІД ПОШУКУ КОМПРОМІСІВ У ПРОТИРІЧЧІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ І ПОТРЕБ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

Останніми роками у правоохоронній сфері розвинених країн світу активно реалізується нова стратегія діяльності поліцейських підрозділів, сутність якої полягає у перенесенні акцентів з реактивної діяльності в бік проактивної, що передбачає перехід від підвищення рівня розкриття злочинів до превентивного їх припинення вже на стадії планування. Ця стратегія є безальтернативною відповіддю на сучасні виклики з боку, в першу чергу, організованої злочинності, яка за даними експертів розвідувальних співтовариств активно використовує у злочинних цілях досягнення технологій Четвертої промислової революції. Озброєні сучасними технологічними інструментами злочинці у змозі завдати такої шкоди суспільству, масштаби наслідків якої не можуть йти ні в яке порівняння з максимально можливою мірою покарання.

У численних документах ООН, ЄС, НАТО, інших міжнародних організацій містяться пункти, які передбачають «активну позицію держави і міжнародного співтовариства щодо ризиків і загроз, включаючи нові непізнані ризики і загрози, пов'язані з тероризмом, організованою злочинністю, кіберкримінальними угрупованнями, міжнародною мережею тіньового банкінгу, корупції і відмивання грошей».

Все більше політиків, представників правоохоронних органів, розвідувального співтовариства, відповідальних мислителів доходять висновку, що тотальне цифрове спостереження стає невід'ємним компонентом політики безпеки у високоризикованому високотехнологічному цифровому суспільстві.

«У цих умовах перед демократичними державами постає завдання встановити відповідно до обстановки, що змінилася, новий баланс між

двома акторами безпеки – державами і громадянами. Цей новий баланс повинен дозволити не на словах, а на ділі реалізовувати проактивну, а не реактивну стратегію боротьби зі злочинністю».

Міжнародний досвід свідчить про те, що в авторитарних країнах, наприклад у Китаї, цієї мети досягти значно простіше. Інша справа, коли йдеться про розвинені демократії з глибокими традиціями недоторканості приватного життя. Однак і в демократичному суспільстві обставини спонукають уряди рухатися в напрямку сприяння проактивним діям правоохоронних органів.

Яскравим прикладом знаходження компромісу у протиріччі захисту конфіденційних персональних даних і потреб поліцейських розслідувань є цікавий досвід розробників відомої поліцейської платформи ePOOLICE.

З урахуванням особливо прискіпливого ставлення до конфіденційності особистих даних у систему ePOOLICE включено досить простий, але ефективний програмний модуль, що дозволяє примирити вимоги захисту персональних даних і потреби поліцейських розслідувань. По суті, модуль являє собою шифратор. Під час надходження персональних даних у систему модуль стирає такі ідентифікатори, як ім'я, прізвище, і замінює їх на довільно обрані номери. У результаті всі дані зберігаються не на громадян країн ЄС, які мають прізвище, ім'я, а на номери, що володіють певним набором ознак. У такий спосіб удалося повністю забезпечити вимоги європейського законодавства й одночасно включити до складу баз даних значні масиви персональної інформації. Експерти Європейського суду з прав людини ретельно вивчили проектну документацію платформи. У підсумку вони винесли вердикт, що система ePOOLICE повністю відповідає суворим стандартам європейського законодавства.

Іншим прикладом компромісного вирішення протиріччя конфіденційності персональних даних і потреб поліцейських розслідувань може слугувати застосування гомоморфного шифрування під час використання правоохоронними органами хмарних платформ у цілях збереження та обробки даних.

Однак зауважимо, що технічні варіанти рішення повністю не розв'язують проблеми, оскільки питання про її кардинальне вирішення лежить у правовій площині. А оскільки організована злочинність в умовах глобальної цифровізації світового суспільства все більше і більше набуває транснаціонального характеру, то це, в першу чергу, є сфера міжнародного права.

Одержано 17.03.2020